

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః|అస్మద్గురుభ్యో నమః|

కారికాః/ముఖ్య వైదిక విషయ నియమాః.

1. స్నాన విషయం|

ఉత్తమం తు నదీ స్నానం తటాకే మధ్యమం స్మృతం|
 కూప స్నానం తు సామాన్యం భాండ స్నానం వృధా భవేత్||
 నదీషు దేవఖాతేషు ప్రాత స్నాన్యా ధీనే దినే|
 తద౭భావే తటాకే చ కూపే వా స్నాన మా౭౭చరేత్||
 శ్వాన కుక్కుట మార్జాల మద్య భాండ రజస్వలాః|
 స్పృష్ట్యా దేవలకం చైవ సచేల స్నాన మా౭౭చరేత్||
 చితిం చ చితి కాఘం చ యూపం చండాల మేవ చ|
 స్పృష్ట్యా దేవలకం చైవ సవాసా జల మావిశేత్||
 ఉష్ణోదకం వృధా స్నానం వృధా జప్య మ౭వైదికం|
 అశ్రోత్రియే వృధా దానం వృధా శ్రాద్ధ మ౭దక్షిణం||

నిశి స్నానం|

అప్రశస్తం నిశి స్నానం అసురాశ్వాది దేవతాః|
 పుత్రోత్పత్తౌ వివాహే చ సంక్రాంతౌ గ్రహణే వినా||

స్నానమా౭౭చరన్ స్మరణీయ శ్లోకాని|

అతి క్రూర మహా కాయ కల్పాంత దహనోపమ|
 భైరవాయ నమస్తుభ్య మ౭నుజ్ఞాం దాతుమ౭ర్హసి||
 దుర్భోజన దురాలా౭౭ప దుష్పుత్రిగ్రహ సంభవం|
 పాపం హర మమ క్షిప్రం సహ్య కన్యే నమోస్తుతే|

నదీ స్నాన పాప మోచన విషయం|

త్రి రాత్రం జాహ్నవీ తీరే పంచ రాత్రం తు యామునే|
 సద్యః పునాతు కావేరీ పాప మా౭౭రణాన్తికం||
 గంగా గంగేతి యో బ్యాయాత్ యోజనానాం శతై౭రపి|
 ముచ్యతే సర్వ పాపేభ్యో విష్ణులోకం చ గచ్ఛతి||

ఆర్ద్ర వస్త్రేణ శరీర పరిమార్చన దోషః|

ఆర్ద్రేణ వాససా యస్తు శరీరం పరిమార్చయేత్|
 శునోచ్ఛిష్టం భవేత్ గాత్రం పున స్నానేన శుద్ధ్యతి||

2. ఊర్ధ్వ పుండ్ర ధారణ విషయం|

స్నాత్వా మృత్తికాయా చోర్ధ్వపుండ్రం కుర్యా త్ప్రయత్నతః|
 జపకాలే మృదా కుర్యా త్సంధ్యా కాలే చ వారిణా|
 భస్మనా హోమ కాలే తు చందనం సార్య కాలికం||
 హరేః పాదాఽఽకృతిం రమ్యం సపార్శ్వం సు మనోహరం|
 నాసికా మూల మాఽఽరభ్య లలాటాంతం చ విన్యసేత్||
 సంధ్యా కాలే జపే హోమే స్వాధ్యాయే పితృ తర్పణే|
 శ్రాద్ధే దానే చ యజ్ఞే చ ధారయే దూర్ధ్వ పుండ్రకం||
 ఊర్ధ్వ పుండ్రం తు విప్రాణాం సంధ్యాఽనుష్ఠాన కర్మవత్|
 శ్రాద్ధ కాలే విశేషేణ కర్తా భోక్తా చ న త్యజేత్||
 ఊర్ధ్వ పుండ్ర విహీనస్తు కర్మ యత్కించి దాఽఽచరేత్|
 తత్ సర్వం విఫలం యాయాదిష్టాపూర్త మఽపి ద్విజాః||
 యచ్ఛరీరం మనుష్యాణా మూర్ధ్వపుండ్ర వివర్జితం|
 ద్రష్టవ్యం నైవ తథాత్రం స్మశాన సదృశం హి తత్||

ద్విజేన వినా వైష్ణవ చిహ్నైః కృత కర్మ ఫలం|

శంఖ చక్రోర్ధ్వపుండ్రాది చిహ్నై ర్విరహితై ర్ద్విజైః|
 యత్కర్మ క్రియతే తత్ర మహా హానికరం భవేత్||

3. విప్ర లక్షణం|

ఉపవీతం శిఖా బంధం పవిత్రం చోర్ధ్వపుండ్రకం|
 ధౌత వస్త్ర ధ్యయం చైవ విప్ర ముద్రాః ప్రకీర్తితాః||
 సంధ్యా స్నానం జపో హోమో దేవతానాం చ పూజనం|
 ఆతిథ్యం వైశ్వదేవం చ షట్కర్మాణి దినే దినే|
 అధ్యాపనం చాఽధ్యయనం యజనం యాజనం తథా|
 దానం ప్రతిగ్రహశ్చేతి షట్కర్మాణ్యుగ్ర జన్మనః||

4. వస్త్ర ధారణ విషయం|

స్నానే దానే జపే హోమే స్వాధ్యాయే పితృ తర్పణే|
 ఏక వస్త్ర ధరః కుర్యాత్తత్ సర్వం నిష్ఫలం భవేత్||

అహత శబ్ద అర్థః|

ఈషడ్ధౌతం నవం వస్త్రం సదఽశం య న్నధారితం|
 అహతం తం విజానీయాత్ సర్వ కర్మసు పావనం||

5. ఆచమన విషయం|

అంగుష్ఠాఽర్థం సమాకుంచ్య మధ్యమా మధ్య పర్వణి|

గోకర్ణం తద్ధి విజ్ఞేయం సర్వేషాః ౭౭చమనే ష్వ౭పి||
అంగుళీ త్రయ సంయుక్తం ముక్తాంగుఘ కనిష్ఠకం|
గోకర్ణం తద్ధి విజ్ఞేయం సర్వేషాః ౭౭చమనే ష్వ౭పి||

ఆచమన ప్రాశన విషయం|

దేవతీర్దేన సంగృహ్య బ్రహ్మ తీర్దేన వై పిబేత్||
వివరణం||పశ్యన్ యామ్యం, శుచో దేశే ప్రాజ్ఞుఖో, ఉదజ్ఞుఖో, ప్రతీచీం వా ఉపవిశ్య|అంతర్జాను కరం గోకర్ణా ౭౭కృతీం కృత్వా|
శుద్ధాభి ర౭ద్భిః మంత్రం యుక్తం ఆచామేత్|ఉపవిశ్యైవ కుర్యాదా ౭౭చమనం సదా విబుధః|యది తిష్ఠన్ కృతం చేత్తు తత్తోయం
రుధిరం భవేత్|

ఆచమన నామ త్రయ విశేషః|

'అచ్యుతః' కల్ప వృక్షశ్చ 'అనంతః' కామధేనవః|
చింతామణిస్తు 'గోవిందో' నామ త్రయ ముదాహృతం||

6. అర్ఘ్య ప్రదాన విషయం|

తిష్ఠన్ కుర్యాత్ అర్ఘ్య దానం సర్వకాలే ద్విజోత్తమః|
ఆసీనో భువి కుర్యాద్వా తత్తణా త్సంగుతాం వ్రజేత్||
ద్వౌ పాదౌ తు సమౌ కృత్వా పూరయే దుదకాంజలిం|
గో శృంగ మాత్ర ముద్ధృత్య జల మధ్యే జలం క్షిపేత్||
జలేత్వ ౭ర్ఘ్య ప్రదాతవ్యం జలాభావే తు తత్కృథం|
సంప్రోక్ష్య వారిణా సమ్యక్ తలో ౭ర్ఘ్యాణి ప్రదావయేత్||

7. ప్రణామ లక్షణం|

నిధాయ దండవ ధేహం ప్రసార్య చరణౌ కరౌ|
బద్ధ్యా ముకుళ వత్పాణీ ప్రణామౌ దండ సంజ్ఞితః||
ఉరసా మనసా దృష్ట్యా శిరసా ౭పి ధియా ౭పి చ|
పద్భ్యాం కరాభ్యాం వాచా చ ప్రణామోష్ఠాంగ ఉచ్యతే||

8. యజ్ఞోపవీత విషయం|

సదోపవీతినా భావ్యం సదా బద్ధ శిఖేన చ|
విశిఖో ౭నుపవీతీ చ య త్కరోతి న త త్కృతం||
నాభే రూర్ఘ్య ౭మనాయుష్య మ౭ధ స్థా ౭స్తు తప క్షయః|
తస్మా న్నా ౭భి సమం ధార్య ముపవీతం విజానతా||
ఏక మేవ యతే స్సూత్రం సా ౭జనం బ్రహ్మచారిణః|
సోత్తరీయాణి గృహీణ స్తథైవ వన వాసినః||
ఉపవీతం వటో రేకం ద్వే తథేతరయౌ స్మృతే|
ఏక మేవ యతీనాం స్యా దితి శాస్త్రస్య నిర్ణయః||

యజ్ఞోపవీతే ద్వే ధార్వే శ్రేతే స్మార్తే చ కర్మణి|
 తృతీయ ముత్తరీయాఽర్థం వస్త్రాఽఽఽభావే తదిష్యతే||
 బ్రహ్మ సూత్ర పరిత్యాగా ద్బ్రహ్మచారి గృహీ పని|
 పరివ్రాట్ చాఽపి పతతి తస్మా త్తన్న పరిత్యజేత్||
 త్యక్త్వా యజ్ఞోపవీతం తు షట్కృచ్ఛ్యాణి సమాచరేత్|
 సావిత్రి సహితం కుర్యాత్ పున రఽప్యుపనాయనం||
 వినా యజ్ఞోపవీతేన దినమేక మఽపి ద్విజః|
 స్థిత శుశ్రుద్వ మాప్నోతి మృత శ్చ శోష జాయతే||
 వినా య చ్చిఖయా కర్మ వినా యజ్ఞోపవీతకం|
 రాక్షసం తత్ కృతం సర్వం నిత్యం త ధ్ధారయే ద్ద్వయం||
 యే వేదాభ్యాస నిరతా శ్శ్రాత స్మార్త క్రియాపరాః|
 ఉపవీత మిదం దధ్ధ్యా దితరే నాఽధికారిణః||

9. సమిత్ కుశ పుష్పాఽఽఽది విషయం|

సమిత్సుష్ప కుశాదీని శ్రేత్రీయః స్వయ మ్మాఽఽహరేత్|
 శూద్రాఽఽఽనితైః క్రయ క్రీతైః కర్మ కుర్వన్ పత త్యఽఽఽః||
 విద్యు ద్ధగాన్ కంటకీతా నఽగ్ని దగ్ధాంశ్చ వర్ణయేత్|
 హస్త కృత్తా స్వయం శుషాఃః విక్రీతా పతితాదిభిః|
 మలాద్యఽఽఽమేధ్య లిప్తాశ్చ సమిధో దోష దాయకాః|
 కనిష్ఠికాఽఽఽగ్ర పరాణః యావ స్థాల్యం ప్రతీయతే|
 తావ స్థాల్యం సమిత్యాఘం గృహ్య భాష్యాద్యవ స్థితః||

సమిధాఽఽఽహరణ మంత్రం|

సమిధ స్సర్వతో గ్రాహ్య శ్చర్మయుక్తాః పరస్పరం|
 యుష్మాన్ గృష్ణీష్వ హోమాఽఽఽర్థ మస్మాన్ రక్షతు సర్వదా||

దర్భ విషయం|

అగ్ర స్థూలా భవే న్నూరి మూల స్థూలం నపుంసకః|
 అగ్ర మూల సమం వాఽపి పుంస దర్భాః ప్రకీర్తితాః||
 వివాహే పురుషా దర్భాః స్త్రీ దర్భాః పుంసి కర్మణి|
 నపుంసకాని శేషేషు త్రివిధం దర్భ లక్షణం||
 కౌశస్తు రౌద్రో విఖ్యాత కుశో బ్రాహ్మ స్తదా స్మృతః|
 ఆర్షస్తు దర్భ ఆఖ్యాలో విశ్వామిత్రస్తు వైష్ణవః||

విశ్వామిత్ర శబ్ద నిర్వచనం|

శృతి స్మృతిషు మిత్రత్వా ద్విప్రాణాం విశ్వ కర్మణాం|

విశ్వాది సోమ మిత్రత్వా ద్విశ్వామిత్ర ఇతి స్మృతః||
 వలయం పంచభి ర్ధైభిః విశాత్యా వేష్టనం తథా|
 అంతర్దశాం గళం ప్రోక్తం దర్భేణ్య మితి గీయతే||

దర్భాఽఽహరణ మంత్రం|

విరించినా సముత్పన్న పరమేష్ఠీ నిసర్గజ|
 నుద పాపాని సర్వాణి దర్భ స్వస్తి కరో మమ||

10. పవిత్ర విషయం|

అచ్ఛిన్నాఽగ్రౌ చ యాదర్భా సమా ప్రాదేశ సమ్మితౌ|
 అనంత గర్భితౌ చైవ తౌ పవిత్రాభి దాయకౌ||
 యథా సుదర్శనం విష్ణోః యథా శూలం పినాకీనః|
 యథా వజ్రం మహేంద్రస్య తథా విప్ర కరే కుశః||
 యాతుధానాః పిశాచాశ్చ కృరాశ్చ బ్రహ్మరాక్షసాః|
 విప్ర హస్త కుశో దృష్ట్వా దూరా ధచ్చ త్యఽథో ముఖాః|
 తస్మా త్సర్వ ప్రయత్నేన పవిత్రం ధారయే ద్విజః||
 అగ్రాంగుళ్యం అనాఽఽయుష్యం మూలాంగుళ్యం తప క్షయం|
 తస్మాత్ అంగుళి మధ్యే తు పవిత్రం ధారయే ద్దుభధః||
 అగ్రం బ్రహ్మాది ధైవత్యం గ్రంథి ర్విష్ణు స్తథైవ చ|
 ఈశ్వరో వలయం ప్రోక్తం పవిత్రస్యాఽది దేవతా||
 ద్విరంగుళం మూల వలయం గ్రంథి రేకాంగుళం తథా|
 చతురంగుళ మఽగ్రం స్యాత్ పవిత్రస్య ప్రమాణకం||
 బ్రాహ్మణస్య చ హస్తే తు అనామిక్యాం తు ధారయేత్|
 అపవిత్రః కరః కర్మ కృతం చేన్నిష్ఫలం భవేత్||

11. కూర్ప విషయం|

ద్వా త్రింశ దుత్తమం కూర్పం మధ్యమం షోడశం స్మృతం|
 అధమం నవమం చైవ మిత్యే త త్కూర్ప లక్షణం||

12. విష్వక్సేన పూజాయాం విష్వక్సేనస్య ఆవాహన విషయం|

పంచభి ర్ధశభి ర్ధైభిః కృతే తం తండుల స్థితే|
 కూర్పే ఆవాహయే త్తస్య విష్వక్సేనస్య పూజనం|| (రత్నాకరే)

13. వేదికా లక్షణ విషయం|

ఉపనయనే|

ప్రాకృశ్చిమోఽర్థం పద షట్క యుక్తం ఉదీచ్య యామ్యాని పదాని పంచ|
 ఏవం విధే జ్యోతిష రత్న నిర్మితం వటో శృతాయు ర్విధివ త్సువేదికా||

వివాహే|

హస్తాన్నతం హస్త చతుష్టయం చ విస్తారణం మందిర మధ్య భాగే|
సమంటప స్థంభ చతుష్టయేన సాహస రమ్యేణ వివాహ వేదికా||

14. ఆసన విషయం|

వంశాఽఽసనే దరిద్రం స్యాత్ పాషాణే వ్యాధి సంకులం|
ధరణ్యాం దుఃఖ మాఽఽపోతి దౌర్భాగ్యం దారుకాఽఽసనే|
తృణాఽఽసనే యశో హానిః పల్లవే చిత్త విభ్రమః|
కుశాఽఽసనే సర్వ సిద్ధిః కంబళే దుఃఖ మోచనం||
కృష్ణాఽఽసనే భ్రహ్మ వృద్ధి ర్మౌక్షశ్శిశ్నో ర్శ్యాస్తు చర్మణి|
కుశాఽఽసనే సర్వ సిద్ధి స్సాస్య దాఽఽయః ప్రజ్ఞాం యశో బలం||

15. పరిషద్ధక్షిణా కిమర్థం?

బ్రాహ్మణానాం వినా వాక్యైః క్రియా స్య నిష్ఫలా స్తతః|
కర్తవ్యా బ్రాహ్మణాఽనుజ్ఞా కర్మణాం పరిపూర్తయే||

16. సంస్కారక సంస్కార్యస్య ఆసన విషయం|

సంస్కారకస్తు సర్వత్ర తిష్ఠే దుత్తరత స్సదా|
సంస్కార్యః పురుషో వాఽపి స్త్రీ వా దక్షిణతో భవేత్||

17. స్థండిలస్య లక్షణ విషయం|

ప్రాదేశ మాత్రం చతుర మాఽఽదౌ కృత్వా తత స్థండిలమాఽఽసమంతాత్|
బర్హిః పరిస్తీర్య దశాంగుళం చ బర్హి స్తత స్తోత్తరతశ్చ తద్వత్||
అష్టాంగుళం చ విస్తారం సర్వత్ర స్థండిలం కృతం|
ఉచ్ఛేద మంగుళం వైకం స్థండిలస్య చ లక్షణం||
కేవలై స్థండులై ర్వాఽపి తచ్ఛార్దేన మృదాఽపి వా|
గౌర వర్ణేన కుర్వీత స్థండిలం చతురశ్రమం||

కిమర్థం స్థండిలం?

సర్వ సస్యాఽఽశ్రయా భూమిః సర్వ తీర్థా వసుంధరా|
సర్వ క్రతు సమాధారా కిమర్థం స్థండిలం కృతం||
వృత్రాఽసురో మహాదైత్యః శక్ర వజ్ర నిపాతితః |
తస్య మేదిన్య సంస్థిత్య తదర్థం స్థండిలం కృతం||

18. స్థండిల రేఖా ఉల్లేఖన విషయం|

సర్వత్ర వసుదా మేధ్యా స శైల వన కాననా|
అథ విష్ణు పదాఽఽక్రాంతా కిమర్థ ముపలేఖనం||
పురా ఇన్ద్రస్య వజ్రేణ హతో వృత్ర మహాఽసురః|

దేహ మేదో ద్యువచ్చిన్నం తదర్థ ముపలేఖనం||
 ప్రాగఽగ్రాణాంత రేఖాణాం ముకుందేశ పురందరాః|
 అథోదగగ్ర రేఖాణాం బ్రహ్మ వైవస్వతీస్థవః||
 ఉల్లేఖనే చ యో దర్భాః దంత ధావన కాప్తకం|
 కర్మాంతే త ద్విదా బిజ్య నైఋత్యాం చ విసర్ణయేత్||
 న శర్కరాభి ర్న నఖై ర్న లోష్ణై ర్న చ దారుణా|
 శర్కరాభిః పుత్ర నాశో నఖై ర్భంధు వినాశనం|
 లోష్ణిన కుల నాశ స్యా ధ్ధారుణా వ్యాధి తో భవేత్|
 తస్మా త్సువర్ణ రజిత స్తామ్రే ష్వఽన్యతమేన తు|
 శకలేవాఽద దర్భేణ ప్రహీణాం వా యవై స్సహ||

19. కర్మేషు దర్భానాం నైఋతి నిరసనం, హస్త ప్రక్షాళన విషయం|

నైఋత్యాం విసృజే లోకేణి కృత ప్రక్షాళయే త్కరో|
 నిర్వృత్యే రాక్షసైశ్చాద్రే పైతృకే వా ప్యుదీరితే||
 భేదే నిరసనే ఛేదే కృత ఆత్మాభిమర్శనే|
 అమేధ్య లేప కేశాది స్పర్శే అప ఉపస్పృశేత్||
వివరణం|| రౌద్ర, రాక్షస, నైర్వృత, పైతృక, ఛేదన త్యనంతరం నిరసన ప్రత్యభిమర్శనాని కృత్వా అప ఉపస్పృశేత్ (ఇత్యాఽఽప
 స్తంబః)| రుద్రా త్యాఽఽప త్యనంతర జల స్పర్శన రూపాచారః|
 గర్భాదానం సీమంతం జాతకర్మ చాఽన్నప్రాశనం చౌళం మంజీ వ్రత చతుష్టయం| గోదానాఖ్యం స్నాతకం చ వివాహం పైతృ
 మేధికం| లేఖనే చైవ యాదర్భా ఆజ్య క్షేపణ శేషితౌ| నైఋత్యాం విసృజే లోకేణి కృత ప్రక్షాళయేత్ కరో||

20. ఔషాసనాఽఽగ్ని ఉత్పత్తి సమయ విషయం|

అగ్న్యైత్పత్తిః నిశి జ్ఞేయం సంధానం సాయ మేవ హి|
 ప్రాతః పూర్వం న సంధానం సాయం పూర్వం సమాచరేత్||

21. హోమాఽర్థం స్త్రీయైః అగ్నిమాఽఽనయన విషయం|

స్త్రీభి రఽలంకృతాభిశ్చ యుగ్మాభి ర్థవ జివిభిః|
 హృతమఽగ్నిం సమాదద్యా ద్వాహృత్యా ప్రణవాంతతః||
 అగ్న్యాఽఽనయన పాత్రే చ ఆర్ద్రే కృత్వా సమాహయేత్|
 అకృతే భ్రష్ట హోమ స్యాత్ ఆయు స్తత్ర న పూరయేత్||

22. స్థండిలే అగ్నిం ప్రతిష్ఠాపన, ప్రజ్ఞాపన విషయం|

స్థండిలాఽగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య వ్యాహృత్యా ప్రణవాంతయా|
 సమిధ స్తత్ర నిక్షిప్య నిధమే త్యజనేన తు||
 వ్యజనేన ధమన్యా వా సాంతర్ధాన ముఖేన వా|
 అగ్నిం ప్రజ్ఞాపయేత్ పూర్వం హోమం కుర్యా ద్విదానతః||

స్వయం ప్రజ్వలితేఽగ్నౌ తు ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరేత్|ఉద్ధిప్య సేవతి చ ద్వాభ్యాం జహుయాత్ సమిధ ద్వయం|ఉద్ధిప్య జాతవేద
ఇత్యాది దిశో దశ ఇత్యంతం మానోహిగుంసి జాతవేద ఇత్యాది పరిపాతయేత్యంతం ద్వాభ్యాం సమిధౌ జహుయాత్||

నాఽగ్నిం ముఖే నోపధమే న్నఽగ్నాం నేకేత వా స్త్రియం|

నాఽమేధ్యం ప్రక్షిపే దగ్నౌ న చ పాదౌ ప్రతాపయేత్||

అథస్తా న్నోపపద్యా చ్చ న చైవ మఽతి లంఘయేత్|

న చ శూర్పేణ ధమే దఽగ్నిం న చ వస్త్రేణ పాణినా||

పిటకేన భవే ద్వాప్యధి శూర్పేన ధన నాశనం|

పాణినా మృత్యు మాఫ్నోతి ఆయు క్షీణం ముఖేన చ||

23. అగ్ని స్వరూపం|

తరుణాఽతిప్రభా రూపం అతి రక్త ఉదయాఽమ్బరం|

అజ వాహన మాఽఽరూఢం సర్వ దేవాత్మ రూపిణం||

ఏకం వై హృదయం చైవ త్రిపాదం చ శిరో ద్వయం|

చతు శ్శృంగం త్రినేత్రం చ సప్త జహ్వం ద్వి నాసికం||

సప్త హస్తం హవ్యావాహం సర్వాఽఽభరణ భూషితం|

అగ్నిం కింశుక పుష్పాఽఽభ మగ్నివర్ణ మిహోచ్యతే||

24. హోమాఽఽగ్ని జ్వాలా, స్థానాఽది పరిజ్ఞాన విషయం||

సప్త జహ్వోస్తు న జ్ఞాత్వా హోమం యః కురుతే ద్విజః|

స హోమం నిష్ఫలం యాతి హోమీ చ నరకం వ్రజేత్||

హిరణ్యా కనకా రక్తా కృష్ణా చైవ తు సుప్రభా|

అతి రక్తా బహు రూపా సప్త జహ్వోః ప్రకీర్తితాః||

హిరణ్యా వారుణీ జహ్వో మధ్యమా కనకా స్మృతా|

రక్తా చైవోత్తరీ జహ్వో కృష్ణా యామ్య దిశీ స్మృతా||

సుప్రభా పూర్వ దిక్ జహ్వో అతి రక్తాఽగ్ని దిక్ స్థితా|

ఈశాన్యే బహు రూపా చ జహ్వో స్థానాః ప్రకీర్తితాః||

వివాహే వారుణీ జహ్వో మధ్యమా జాత కర్మసు|

ఉత్తరే చోపనయనం స్యాత్ దక్షిణే పితృ కర్మసు||

ఆగ్నేయ శ్శాంతి హోమేషు ఈశాన్యే చోగ్ర కర్మణి|

పూర్వ దిక్ సర్వ కార్యేషు హోమ స్థానాః ప్రకీర్తితాః||

25. అగ్నేః అంగ వివరణం చ హోమమాఽఽచరణ విషయం చ|

కర్ణా వఽగ్నేస్తు కాష్ఠాని నాసా ధూమోఽనలస్య చ|

తస్యాఽల్ప జ్వలనం నేత్రం జ్వలనం శిర ఉచ్యతే||

తస్య ప్రజ్వాలనం జహ్వో జ్వాలాయాం హోమ మాచరేత్||

కర్ణాఽఽహుతిం కరోతి స్యాద్ధుర్భిక్షం వ్యాధి పీడనం|
 నాసికాయాం మనో దుఃఖం చక్షుషి గ్రామ నాశనం||
 మూర్ధ్ని రాజ్యస్య రాష్ట్రస్య నాశనం వా కరోతి చ|
 తస్మా త్సర్వ ప్రయత్నైన జ్వాలాయాం హోమ మాచరేత్||

26. దర్భ పరిస్తరణ విషయం|

అగ్నిం షోడశభి దర్భై పురతస్తు పరిస్తరైః|
 పరిస్తరణమఽన్యేషాం ఏవం సంఖ్యా విధీయతే||
 ప్రాదేశ త్రయ సంయుక్తైః దర్భై రఽగ్నిం పరిస్తరేత్|
 దశాంగుళ ప్రమాణాఽగ్నేః ప్రాగాఽఽదిషు యథా క్రమం||
 దశాంగుళ ప్రమాణాఽగ్నేః పరిస్తరణ మాఽఽచరేత్|
 వింశ త్యంగుళ దేశాగ్నేః పాత్రాఽఽర్థం దర్భ సాదనం||

27. దర్వి (స్పృక్, స్పవ) పర్థం చ ఆయామతస్య ప్రమాణ విషయం|

పాలాశం మద్యం పర్థం ఉచ్చై రఽష్టాంగుళం భవేత్|
 ఆయామం తు షడంగుళ్యం స్పృక్ స్పవస్య ప్రమాణకం||
 ప్లక్షశ్చ చూత వృక్షశ్చ పాలాశస్య సహోదరౌ|
 తాభ్యాం తు జహుయాదఽగ్నౌ నాఽఽశ్వత్థేన కదాచన||

28. ప్రధాన దర్వి, ఇతర దర్వి(స్పృక్, స్పవ) స్థాన విషయం|

ఆజ్య పాత్ర జల పాత్ర మధ్య స్థిత దర్వి ప్రధాన దర్వి|
 ఆజ్య పాత్రోత్తర స్థిత దర్వి ఇతర దర్వి||

29. ఇద్మ సమిధా విషయం|

ప్లక్షశ్చ చూత వృక్షశ్చ పాలాశస్య సహోదరౌ|
 తాభ్యాం తు జహుయాదఽగ్నౌ నాఽఽశ్వత్థేన కదాచన||
 యాజ్ఞికేన సమాఽఽనీతం ఇద్మ మగ్నౌ క్షీపే ద్యధి|
 ఆచార్య నేత్ర హాని స్యాత్ వటోరాఽఽయు ర్విసశ్యతి||

30. ఆజ్య సంస్కార విషయం|

అగ్నే రుత్తరలోంగారాన్ని రూహ్యఽఽజ్య మఽధిశ్రితః|
 పరిస్తృతా త్పహిః కుర్యాన్న పరిస్తరణా దఽధః||
 వహ్ని స్తరణ మధ్యే తు యది స్యాదాఽజ్య శోధనం|
 స మూఢో నరకం యాతి తత్క్రియా నిష్పలా భవేత్||
 నిరూ హ్యోత్తరతాంగారాం స్తరణా ద్భాహ్య భూతలే|
 నిధాయ తే ష్వాఽఽజ్య పాత్రం కుర్యా త్సంస్కార మేవ చ||

31. ఆజ్యోత్పవన విషయం|

అమెద్య భక్షణం నిత్యం గవా మాఽఽజ్యేతు యద్భవేత్|
తద్దోష శమనాఽర్థాయ ఆజ్యోత్పవనం స్మృతం||

32. ఆజ్యే దర్భాఽర్థ ద్వయం ప్రక్షిపనం కిమర్థం?

ద్వే దర్భాఽర్థే మధు గంధరసో నామ రాక్షసా వాఽఽజ్య హోరిణో|
తయో ర్నిసనార్థాయ దర్భార్థ ద్వయ ముచ్యతే||

33. చతుర్విధ హోమాః|

ఆత్మాఽర్థ మఽపి దారాఽర్థ ముభయాఽర్థం సుతార్థదం|
ఏతేషాం కర్మణా హోమో చాతుర్విధం ప్రచక్షతే||
సుతాఽర్థం కర్మణా హోమో లోకీకాగ్నౌ విధీయతే|
ఇతరేషాం త్రయాణాం తు నిత్యాఽగ్నౌ వితి నిర్ణయః|
హోమా నాత్మాఽర్థ పత్ప్యఽర్థ కృత్స్న మ్హాసనానలే|
పరాఽర్థే నేక దేశాఽగ్నౌ హోమాంతే లోకీకం భవేత్||

34. అగ్ని పరిషేచనా విధానం|

అదితేఽనుమన్యస్వేతి దక్షిణతః ప్రాచీనం|అనుమతేఽను మన్యస్వేతి పశ్చాత్ ఉదీచీనం సరస్వతేఽను మన్యస్వే త్యుత్తరతః
ప్రాచీనం|దేవసవితః ప్రసువేతి సమంతం|

35. బ్రహ్మ ఆవాహన విషయం|

అగ్నే తు దక్షిణే దేశే బ్రహ్మణ ముపవేశయేత్|
కులీనం వేదం సంపన్న మాఽఽచారజ్ఞం తపస్వినం||
షట్కర్మ నిరతం శాంతం దయాళుం చ జితేంద్రియం|
అసూయా రహితం సత్యం సదా సజ్జన సేవితం||
దక్షిణాం దిశ మాఽఽశ్రిత్య యమో మృత్యుశ్చ తిష్ఠతి|
దంపత్యోః రక్షణార్థాయ బ్రహ్మణం తూపవేశయేత్||
లాజా నాఽఽజ్యం సృవం కుంభం దృష దఽశ్మాన మేవ చ|
ఏతా నఽభ్యంతరే కుర్యాత్ బ్రహ్మే ష్యేకో బహి ర్భవేత్||

36. హోమాఽగ్నౌ ఆజ్య ప్రధాన ముద్రా విషయం|

హోమ ముద్రా స్త్రయః ప్రోక్తా మృగీ హంసీ చ సూకరీ|
సూకరీ చరు హోమే స్యాత్ సమిథోమే మృగీ తథా|
ఆజ్య హోమే తథా హంసీ ఏతద్దోమస్య లక్షణం||
సర్వాంగుళీ సూకరీ స్యాత్ మృగీ ముక్త కనిష్ఠికా|
హంసీ ముద్రా తు యా ప్రోక్తా ముక్తా తర్ల కనిష్ఠికా||
ముద్రా హీనం తు యద్దోమం తద్దోమం నిష్ఫలం భవేత్||
తర్ల న్యంగుష్ఠ సంయోగే రాక్షసీ ముద్రికా భవేత్|

రాక్షసీ ముద్రికా దత్తం తదాఽఽజ్యం రుధిరం భవేత్||

37. హోమే కదా ఆజ్యం అగ్నౌ దీయాత్?

'స'కారే సూత్రకం వింద్యాత్ 'వ'కారే రిపు వర్ధనం|
 'హ'కారే బ్రహ్మ హత్యాయాం తమాఽఽహుః కుత్ర దియ్యతే||
 'స'కారే చ 'వ'కారే చ 'హ'కారే చ విసర్జయేత్|
 'స్వాహో'త మాఽఽహు ర్ధద్యాత్ ఏతద్దోమస్య లక్షణం||

38. ఆజ్యాఽఽహుతి ప్రమాణ విషయం|

ఆజ్యాఽఽహుతి ర్మాష నిమగ్న ధారా పక్వాఽఽహుతి ర్పాదరికా ప్రమాణం|
 పాణ్యాఽఽహుతిః ద్వాదశ పర్ష పూరితం హుతాఽశన శ్యోపరి షోడశాంగుళం||
 అన్న మంగుష్ఠ మాత్రేణ లాజా ముష్టిమత స్తదా|
 తిల సవర్ష సక్తూనాం శక్తి మాత్ర ప్రమాణకం||

39. శబలి (పూర్ణాహుతి) విషయం|

వామ హస్తేన ఆజ్య పాత్రం గృహీత్వా, ఇతర దర్శిం దక్షిణ హస్తేన గ్రాహిన్, త ద్ధర్వాణ్యం ఆజ్య పాత్రాత్ ఆజ్యం ప్రావయన్ అగ్నౌ హోమ కరణం|

40. అభ్యుదయ బ్రాహ్మణ బోజన విషయం|

పుంసి నామాఽన్న చౌళోప స్నాన పాణి గ్రహేషు చ|
 అగ్న్యాధాయే వ్రతే శోమే దశ ష్వఽభ్యుదయం స్మృతం||
 గర్భాధానే వివాహే చ పుంసవే జాత కర్మణి|
 నామో పాకరణ స్నానే వ్రతేషు చ సమాపనే|
 బ్రాహ్మణాన్ బోజయేదంతే వాచయే దాఽఽశిష స్తదా||
 సీమంతోన్నయనే చైవ అన్నప్రాశన చౌళయోః|
 ఉపాయనే చ గోదానే చాఽఽదావేవ విశేషతః||

41. ప్రతిసర (రక్షాబంధన) విషయం|

శాలి తండుల సంపూర్ణం స తాంబూలం స చూర్ణకం|
 నవ కృత్వ స్త్రిగుణితం తం తు సంయుక్త కాంస్యకం||
 విశ్వాత్తాతే త్య్రుచాం పుంసాం బద్ధీయా ధక్షిణే కరే|
 తథా వామ కరే స్త్రిణాం బృహత్సామేతి మంత్రతః||
 విశ్వాత్తాతే బృహత్సామ మంత్రాభ్యాం అథ కౌతుకం|
 బద్ధీయా ధక్షిణే పాణౌ పుంస స్తండుల పూరితే|
 తథా వామ కరే స్త్రిణాం బద్ధీయాచ్చ యథా క్రమం||
 ఆధానే చ వివాహే చ దంపత్యో రుభయో రఽపి|
 తత్పుంసవన సీమంతే స్త్రియా ఏవ తు కౌతుకం|

దంపత్యో రుభయోః కార్యే స్త్రియం పూర్వం సమాచరేత్|
 నిర్వృత్తీఽథ కల్యాణే నరో నద్ధం చ కౌతుకం||
 రక్షా బంధం తు కర్తవ్యం సూతకాఽఽశౌచ వర్జయేత్|
 తస్మా త్సర్వ ప్రయత్నైన కంకణం ధారయే ద్బుధః||
 'ర'కారం రమ్యతే పుంసాం 'క్ష'కారం క్షేమ మేవ చ|
 రేఫ క్షకార యోగేన రక్షాబంధన ముచ్యతే||

42. అంకురార్పణ విషయం|

సీమంతే సువనే చైవ జాత కర్మణి నామ్ని చ|
 హిత్యాఽన్యత్ర విధాతవ్యం మాంగళ్యాంకుర వాపనం||
 వల్మీక మృద మాఽఽహృత్య గోమయం తథైవ చ|
 ఏతాని ప్రక్షిపే త్తాసు పాలికాసు యథా క్రమం||
 దూర్వా మఽశ్వత్థ పత్రం చ శిరీషం బిల్వ పత్రకం|
 తాసాం మూలే తు బద్ధ్వియాత్ శ్వేత సూత్రేణ వేష్టయేత్||

తిల మాష యవ వ్రీహి ముద్గ సర్షప చణక కుళుత్త గోధూమ ప్రియంగు శ్యామాది చతుర్దశ ద్వాదశం నవ వా యథా సంభవం గృహీ
 త్వా|క్షీరోదకేన ప్రక్షాళ్య|పాలికాసు ప్రక్షిపేత్|

అంకురార్పణం కా వర్తనీయా?

అమంగళా చ కన్యా చ గర్భిణీ రోగిణీ తథా|
 వంధ్యా తు వార్ధకీ శోకీ వర్జయేత్ అంకురాఽర్పణం||

43. పాలికా ప్రమాణ విషయం|

పాలికా దఽన్య విస్తారం షోడశాంగుళ ముచ్యతే|
 కర్ణం చా ష్టాంగుళం ప్రోక్షం పాదం చా ష్టాంగుళం భవేత్|
 వింశ దంగుళ మాయామం రూపం చోన్మత్త పుష్పవత్||
 పాలికా ముఖ విస్తారం కుర్యా త్తత్ర దశాంగుళం|
 విస్తారం షోడశాంగుళ్యం మధ్యమం సముదాహృతం||
 వింశత్యంగుళకం శ్రేష్ఠ ముత్సేకం త త్సమం తథా|
 కుద్ధాలేన ఖనిత్వా తం మృదం సంగృహ్య శోభనాత్||

44. చౌళ విషయం|

తృతీయే వత్సరే చౌళం కుర్వీత హ్యుత్తరాయణే|
 శుక్ల పక్షే శుభార్థే తు కృత్వాఽభ్యుదయకం తతః||
 సూనో ర్మాతరి గర్భిణ్యాం చూడా కర్మ న కారయేత్|
 పంచ మాసా దతః కుర్యా దత ఊర్ధ్వం న కారయేత్||
 వస్త్రే క్షురం సమాధాయ దీక్షా మధ్యే నిధాయ చ|

చతుర్థ దివసా దూర్ఘం నాపితాయ ప్రయచ్ఛతి||

చౌళే కృసర తండుల హవి ర్విషయం|

చౌళ కర్మణి సంప్రాప్తే హవిః కృసర తండులైః|

మాణిభద్రాయ దాతవ్యం నిధా యోత్తర భాగశః||

45. కుమ్భే నిక్షిప్తవ్య పంచ రత్నాని|

మాణిక్య ముక్తా వైడూర్య మింద్రనీల ప్రవాళకం|

పంచ రత్నాని పుణ్యాని మహాకుమ్భేషు నిక్షిపేత్||

46. ఉపాకర్మ తర్పణ విషయం|

పూర్వాఽభిముఖో దేవా నుత్తరాభిముఖ స్తుషీన్|

పితౄణాం స్తు దక్షిణాస్యఽస్తు జలమధ్యే తు తర్పయేత్||

కేవలం తండులైః దేవాన్ ఋషీన్ స తిల తండులైః|

పితౄణాన్ సాక్షాత్ తిల్ల రేవ తర్పయేత్ ద్విజ సత్తమః||

తర్పణానాం తీర్థ ప్రదాన విషయం|

హస్తాఽఽదౌ బ్రహ్మ తీర్థం చ హస్తాఽఽగ్రే దేవ తీర్థకం|

హస్త పార్శ్వే ఋషే స్తీర్థం తత్పార్శ్వే పితౄ తీర్థకం|

తన్మధ్యే చాఽఽగ్ని తీర్థం చ పంచ తీర్థ ప్రతిష్ఠితం||

47. వేద శాఖాఽధ్యయన(learning), ఉజ్జన (abandoning) విషయం|

పారంపర్యాఽఽగతో యేషాం వేదం స్వ పరిబృంహణః|

తచ్ఛాఖా కర్మ కుర్వీత తచ్ఛాఖాఽధ్యయనం తథా||

యస్స్వయం శాఖాం పరిత్యజ్య పారక్యా మఽధిగచ్ఛతి|

స శూద్రవత్ బహిష్కార్యః సర్వ కర్మసు సాదుభిః||

స్వీయ శాఖోజ్జితా యేన బ్రహ్మ తేనోజ్జితం పరం|

బ్రహ్మహైవ స విజ్ఞేయః సద్భి ర్నిత్యం విగర్హితం||

48. సమాశ్రయణ విషయం|

తాపః పుండ్రః స్తథా నామ మంత్రో యాగశ్చ పంచమః|

ఏతీ వై పంచ సంస్కారాః పార మైకాంత్య హేతవః||

వినా యజ్ఞోపవీతిన వినా చక్రస్య ధారణాత్|

వినా ద్వయేన వై విప్ర శ్చండాలత్వ మవాఽఽప్పుయాత్||

అచక్ర ధారిణం విప్రం య శ్శ్యాద్ధే భోజయేన్నరః|

రేలో మూత్ర పురీషాఽఽర్థి సపితౄశ్చ ప్రయచ్ఛతి||

శంఖ చక్రోర్ధ్వపుండ్రాది రహితో బ్రాహ్మణాఽఽథమః|

సజీవ న్నేవ చండాల స్సర్వ కర్మ బహిష్కృతః||

ఉద్వాహానంతరం స్త్రీణాం పుంసాం చోపనయా త్వరం|
చక్రాఽది ధారణం ప్రోక్షం మంత్రైః పంచాయుధస్య చ ||

49. షోడశోపచారాని కాని?

ఆవాహనాఽఽసనం చైవ పాద్యాఽర్ఘ్యాచమనీయకం|
స్నానం వస్త్రోపవీతం చ గంధం పుష్పం తథైవ చ|
ధూపో దీపశ్చ నైవేద్య తాంబూలం చ ప్రదక్షిణం|
నమస్కార మితి ప్రోక్షం ఉపచారాస్తు షోడశ||

50. వివాహే అగ్ని నష్ట ప్రాయశ్చిత్త విషయం|

లేఖాహోమా త్పురా వహ్నౌ పునరేవ తత్|
శ్రాద్ధం పరిసరం చైవ వరణం ప్రతిగ్రహం వాససః|
పరిధానం చ కర్మాణ్యేతాని వర్ణయేత్||
లేఖాహోమా త్వరం వహ్నౌ వినష్టే యది తత్ర తు|
స్నాత్వా ప్రపద మంత్రాఽఽదీన్ జపేత్ అష్ట శతం తథా|
పాహిత్రయోదశాఽఽజ్యేన సమి త్తంత్రినణ కర్మణా|
ప్రాయశ్చిత్తం తు కుర్వీత శాట్యాయన సమీరితం||

51. లేఖాహోమ పర్యంతం ఉపవసినః|

కన్యా మాతా పితా బ్రహ్మ పరిగ్రహ స్తథైవచ|
ఏతేషాం హోమ పర్యంతం ఉపవాసం యథా విధి||

52. భుక్తి ద్వయే ఆచరణం కథం?

భుక్తి ద్వయే తు సంప్రాప్తే కథం భుక్తి రివిధీయతే|
శర్కరాఽఽజ్యః పయః పీత్యా పశ్చా ద్భుక్తిం సమాచరేత్||

53. క్షౌర ద్వయ విషయం|

క్షౌర ద్వయే తు సంప్రాప్తే కథం క్షౌరం విధీయతే|
పురస్తాత్ దిగ్వపనం కుర్యాత్ పశ్చాత్ క్షౌరం సమాచరేత్||

54. సీమంత విషయం|

నిపాత్యోర్ధ్వ ముఖీ మఽగ్నేః పశ్చా త్ప్రాక్కిరసిం వధూం|
సించేత్ శృంగాణి సంప్రాణే భర్తా స్యా త్ప్రాజ్ఞుఖి స్థితః||

55. నక్షత్ర ప్రతిష్ఠాపన విషయం|

అగ్నయే త్యాదిభిర్మంత్రైః అష్ట దిక్కు యథా క్రమం|
అష్టావింశతి సంఖ్యానా నక్షత్రా నివన్యసేత్ క్రమాత్||

56. యత్ 'మదు' విజ్ఞేయః?

ద్వై గావో యత్ర దుహ్యేత మాతా పుత్రా యశస్విన్||

త ధ్వుతం మధు విణ్ణేయం మాక్కికం న మధు స్మృతం||

57. పంచామృతాని|

ఇక్షు సారం గవాం క్షీరం నారికేళ మధూని చ|
కదళీ ఫల సంయుక్తం పంచామృత మిహోచ్యతే||
క్షీరం దధి ఘృతం చైవ నారికేళోదకం మధు|
పంచామృతాని జానీయా త్సర్వ కర్మసు శాస్త్రితః||

58. పంచ త్వచః|

ఆమ్ర వటో దుమ్బరాశ్వత్థా ప్లవాః పంచ త్వచః|

59. పంచ పల్లవాః|

ఉదుమ్బర శమీ బిల్వ పలాశాశ్వత్థా పల్లవాః|

60. పంచ రత్నాని|

మాణిక్య ముక్తా వైడూర్య మింద్రనీలం ప్రవాళకం|

61. పంచ పర్వాణి|

చతుర్థ స్యైవమీ చైవ హ్యైమావాస్యా చ పూర్ణిమా|
పర్వాణ్యేతాని రాజేంద్ర రవి సంక్రాంతిరేవ చ||

62. పంచ సంస్కారాః|

తాపః పుండ్రః స్తథా నామ మంత్రో యాగశ్చ పంచమః|
ఏవై తి పంచ సంస్కారాః షార ఘైకాంత్య హేతవః||

63. షట్కర్మాణి|

సంధ్యా స్నానం జపో హోమో దేవతానాం చ పూజనం|
వైశ్వదేవాతిథేయం చ షట్ కర్మాణి దినే దినే||

64. సప్త ఋషయః|

కశ్యపోత్రీ భరద్వాజో విశ్వామిత్రోఽథ గౌతమః|
వశిష్టో జమదగ్ని శ్చ సప్తైతే ఋషయ స్తథా||

65. పతివ్రతా అరుంధతీ|

ప్రజాపతేః కర్ణమస్య దేవహూత్యా మఽభూత్సుతా|
అరుంధతీ వశిష్టస్య పత్న్యైభూ ల్లోక పూజితా||

66. క్షుత (తుమ్ము)విషయం|

ఆసనే శయనే దానే భోజనే వస్త్ర ధారణే|
ఆవాహేషు వివాహేషు క్షుతం సప్త సుశోభనం||

67. సామ గానా త్పరం ఇతర వేదాని న బ్రూయాత్|

సామ ధ్వనౌ తు ఋగ్యజుషీ నాధీయిత కదాచన|

వేదస్యాదీత్య వాప్యంతం ఆరణ్యక మ౯దీచ్యత||

68. క్షార విషయం|

అంగుళాంతం యతి క్షారం స కక్షం బ్రహ్మచారిణం|
 ఆపాద మస్తకం కుర్యాత్ గృహస్థస్తు యథా విధి||
 ఆదౌతు ముఖ బింబే చ క్షౌ ఉరసి కుక్షీ చ|
 కర పృష్ఠా బాహు మూలే శిరోవాపి౯తథైవ చ|
 ఊరూ జానూని పాదాభ్యాం నఖాన్య౯ఽథ క్షురం క్రమాత్||

69. ప్రాజాపత్యం|

ఏక భుక్తమ౯భుక్తం వా అయాచిత ముపోషణం|
 ఏతదేవ త్రిరావృత్యా ప్రాజాపత్య స్స ఉచ్యతే||

70. యోక్త్య(మౌంజి మేఖలా) లక్షణం|

యుగైః దర్భైః కృతం ప్రోక్తం ద్వాత్రింశ దంగుళా యుతం|
 చతుర్వింశతి దర్భైస్తు జ్ఞేయం యోక్త్యం విధానతః||
 త్రివృత్త మేఖలా కార్యా త్రివారం స్యాత్సమావృతా|
 త ధ్యంధయః స్త్యయః కార్యాః పంచ వా సప్త వా పునః||
 మౌంజి త్రివృ త్సమాశ్లా కార్యా విప్రస్య మేఖలా|
 త్రివృతా గ్రంధి నేకేన త్రిభిః పంచారేభివా|
 మౌంజ్య౯భావే త్తు కర్తవ్యా కుశాశంతక బల్బజైః||

71. దండ విషయం|

బ్రాహ్మణో బైల్వ పాలాశ౯ క్షత్రియో వట శాఖాదికౌ|
 పిప్పలోదుమ్బరో వైశ్యో దండాన౯ర్ఠంతి ధర్మతః||
 వివాహేచ౯పనయనే యాగే విష్ణోర్మహోత్సవే|
 స్నాత్త్వివ సర్వ కర్మాణి కుర్యా ద్విష్టో న సంశయః||

72. దీక్షా కాలే ఆశ౯చ విషయం|

ఆశ౯చ దోషో న భవే ద్విజానాం వివాహ దీక్షాదిషు యజ్ఞ కాలే|
 స్నానం తు నిత్యం శుభ మేవ కార్యం వధ్వా వరస్యా౯పి న సంశయో హి||

73. గ్రహణ సూతక విషయం|

సర్వేషా మేవ వర్ణానాం సూతకం రాహు దర్శనే|
 తావ దేవ భవే ద్బుద్ధిః యావ న్ముక్తిః న దృశ్యతే||
 న సూతకాది దోషో౯త్ర స్నాన దాన జపాదిషు|
 గ్రహే స్నాయా దుదక్యా౯పి తీర్థామ౯ధృత వారిణా||

74. చతుర్వర్ణానాం ఉపనయన, నామాంత వివరణం|

శర్మాంతం బ్రాహ్మణ స్యోక్తం వర్మాంతం క్షత్రియస్య చ|
 వైశ్యస్య పుష్టి సంయుక్తం శూద్రస్య ప్రేష్య సంయుతం||
 కర్తవ్యం నోపనయనం నాఽనధ్యాయే గళ గ్రహే|
 త్రయోదశి చతుష్కంచ సప్తమ్యాది త్రయం యథా|
 చతుర్థే లోకినీ ప్రోక్తా హ్యష్టా వేతీ గళ గ్రహాః||

75. ప్రథమ ఆశ్రమీణాం (బ్రహ్మచారిణాం) నియమ విషయం|

యజ్ఞోపవీత మఽజనం మౌఞి దండ కమండలం|
 ప్రోక్తం వాసశ్చ కౌపీనం ధారయే త్ప్రథమాశ్రమే||

76. ఉపనయనాత్ పరం సంధ్యావందనారంభ నిర్ణయం|

యావత్ బ్రహ్మోపదేశం స్యాత్ తావత్ సంధ్యాదికం న చ|
 తతో మాధ్యాహ్నా సంధ్యాది సర్వ కర్మ సమాచరేత్||

77. కౌతుక (రక్షా) విషయం|

ఆధానే చ వివాహే చ దంపత్యో రుభయోరఽపి|
 సీమంతే పుంసకే చైవ స్త్రియా ఏవ తు కౌతుకం||

78. నిత్య నైమిత్తిక క్రియాయాం కిం భక్షణీయం|

ఇక్షు రాఽఽపః ఫలం మూలం తాంబూలం పయ ఔషధం|
 బక్షయిత్వాఽపి కర్తవ్యాః నిత్య నైమిత్తిక క్రియాః|| (ఇతి ధర్మ ప్రవృత్తౌ)

79. ప్రాయశ్చిత్త నిర్వచనం|

ప్రాయో నామ తపః ప్రోక్తం చిత్తం నిశ్చయ ఉచ్యతే|
 తపో నిశ్చయ సంయోగాత్ ప్రాయశ్చిత్త మితి స్మృతం||

80. దీక్షా శబ్ద నిర్వచనం|

దీయతే జ్ఞాన సంబోధః క్షీయతే పాప సంచయం|
 దీయతే క్షీయతే యస్మా త్నా దీక్షే త్యభిధీయతే||

81. జప శబ్దాఽర్థః|

'జ'కారో జన్మ విచ్ఛేదః 'ప'కారః పాప నాశనః|
 జన్మ పాప హరో యస్యైవ జ్ఞప ఇత్యుచ్యతే బుధైః||

82. దక్షిణ కర్త స్వర్కనం కిమర్థం?

సత్యా మాఽఽచమనా త్తావ దఽభావే సలిలస్య తు|
 పూర్వోక్తేషు నిమిత్తేషు దక్షిణం శ్రవణం స్పృశేత్||
 అగ్ని రాఽఽపశ్చ వేదాశ్చ సోమ సూర్యాఽనిల స్తథా|
 సర్వ ఏవ హి తిష్ఠంతి కర్ణే విప్రస్య దక్షిణే||

సర్వం శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు|